

Секція 2. Фінансові інструменти управління ризиками в умовах цифровізації бізнес-рішень

Ліхоносова Г. С.¹, Мельник Є. І.²

¹ д-р екон. наук, проф., професор кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування, Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», м. Харків, Україна

² здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, спец. 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок, Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», м. Харків, Україна

БЛОКЧЕЙН ТА СМАРТ-КОНТРАКТИ: ТРАНСФОРМАЦІЯ ПІДХОДІВ ДО ПРОВЕДЕННЯ ФІНАНСОВИХ ОПЕРАЦІЙ ТА УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ

Блокчейн та смарт-контракти у контексті фінансових операцій та управління ризиками є надзвичайно важливими сьогодні у час коли інвестори все більше і більше долучаються до інвестицій у криптовалюти. Ці технології пропонують новий підхід до організації фінансових процесів, який може радикально змінити традиційні моделі, та запропонувати сучасній фінансовій системі нові рішення з деяких питань. Більш за все деякі країни, як й Україна, готуються до цифровізації. Зацікавленість цією темою з боку науковців, бізнесу та регуляторів постійно зростає.

Проблеми, пов'язані з традиційними фінансовими системами, такими як непрозорість транзакцій, високі витрати на посередників та ризик шахрайства, неодноразово піднімалися науковцями. Наприклад, у роботах Ніколаса Сабо[1] та Сатоші Накамото[2] були закладені теоретичні основи для створення децентралізованих цифрових валют та блокчейну. Дослідження таких вчених, як Леонардо Бауер та Сергій Назарчук[3], зосереджені на аналізі потенціалу блокчейну для підвищення ефективності фінансових ринків. Роботи Гавіна Вуда та Віталіка Бутеріна[4] присвячені розробці смарт-контрактів та їхньому застосуванню у фінансовій сфері.

Блокчейн – це розподілена база даних, яка зберігає інформацію про всі здійснені транзакції у вигляді блоків. Ці блоки з'єднані між собою за допомогою криптографічних алгоритмів, що робить дані незмінними та захищеними від підробки[5].

Смарт-контракти – це самовиконуючі комп'ютерні програми, які зберігаються в блокчейні. Вони автоматично виконують умови договору без втручання третіх сторін.

Як блокчейн та смарт-контракти можуть підвищити прозорість, безпеку та ефективність фінансових транзакцій. Незважаючи на те, що світ криптовалют досить часто вважають таємним та незрозумілим, а особливо анонімним є фактори, що забезпечують його прозорість:

Кожна транзакція записується в блокчейн, що забезпечує повну історію всіх операцій.

Відсутність централізованого контролю унеможливлює маніпуляції з даними.

Аудит в режимі реального часу дозволяє будь-кому перевірити будь-яку транзакцію, при отриманні коду гарантії з біржі або не кастодіальної кишені.

Саме ця система може стати основою для введення у сьогоднішній день українців такого виду валют як CBDC. CBDC (Central Bank Digital Currency) — це цифрова форма валюти, яка випускається центральними банками. Вона є еквівалентом традиційної готівки, але існує в цифровому форматі[6].

Національний банк України активно працює над розробкою цифрової гривні – української цифрової валюти центрального банку (Е-гривня)[7]. Цей проект має на меті впровадження сучасних технологій в грошову систему України та забезпечення більшої зручності та безпеки для громадян та бізнесу. Ґрунтуючись на підході “Money Flower”, запропонованому Банком міжнародних розрахунків, НБУ пропонує розглянути схему “CBDC Flower”, (рис. 1).

Згідно з комбінаціями властивостей дослідники виділяють такі методи використання CBDC:

- для міжбанківських розрахунків;
- як цифровий еквівалент готівки;
- як інструмент монетарної політики;
- як еквівалент рахунку, відкритого в центральному банку.

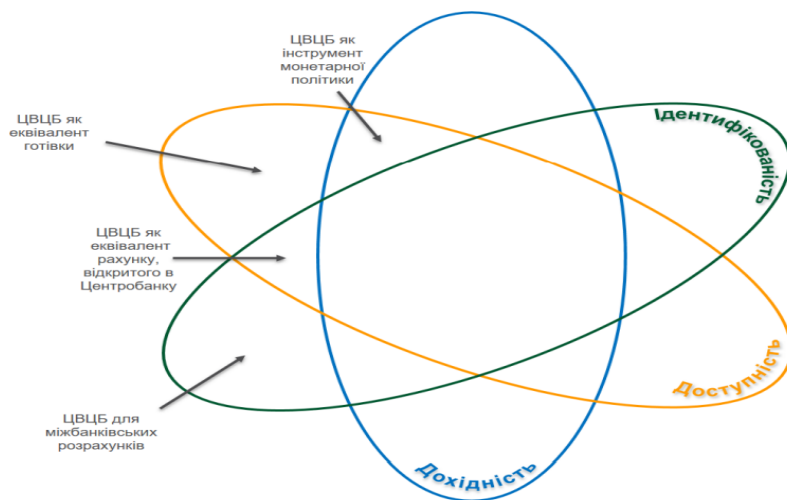

Рисунок 1 – Схема “CBDC Flower”

Звісно у світі уже є приклади створення CBDC країни як Китай, Швеція та інші, вже експериментують із впровадженням власних CBDC. Китай навіть став одним із лідерів у розробці та впровадженні цифрових валют центральних банків (CBDC). Цифровий юань, або e-CNY, є одним із найамбіційніших проектів у цій галузі.

Україна як прогресивна країна може брати приклад з країн, що вже тестують системи CBDC. Одним з найкращих варіантів для впровадження внутрішньої валюти стане саме система блокчейну та смарт-контрактів. Це зробить систему прозорою та значно зменшить проведення шахрайських операцій. Завдяки

можливості побачити усі транзакції та централізації системи, виявити можливого шахрая буде дуже легко, як й повернути втрачене майно обманутому відправнику.

Україна уже зробила перші кроки для впровадження цифрової валюти у життя. Пілотні проекти НБУ вже провели декілька проєктів з використанням технології блокчейн для розробки Е-гривні. Законодавча база України також була доповнена новим законом "Про платіжні послуги"[8], який створює правові основи для функціонування цифрових грошей в Україні. Міжнародна співпраця НБУ активно проводиться з міжнародними організаціями та іншими центральними банками для обміну досвідом та розробки спільних стандартів.

Функціональні можливості:

1. Режим офлайн: Можливість здійснювати платежі без постійного підключення до інтернету, що важливо для регіонів з обмеженим доступом до мережі.

2. Багатовалютність: Інтеграція з іншими валютами, включаючи фіатні та криптовалюти, для забезпечення зручності користувачів.

3. Масштабованість: Здатність системи обробляти велику кількість транзакцій за секунду без втрати продуктивності.

4. Приватність: Захист особистих даних користувачів при збереженні прозорості транзакцій.

Блокчейн та смарт-контракти мають потенціал революціонізувати фінансову систему, зробивши її більш прозорою, безпечною та ефективною. Незважаючи на існуючі виклики, ці технології вже активно розвиваються і знаходять все більше застосування у різних сферах фінансів.

Перелік використаної літератури

1. Генезис-файлы. Часть IV: Создавая Bit Gold, Сабо был в двух шагах от изобретения Биткойна. URL: <https://habr.com/ru/articles/781726/> (дата звернення: 17.11.2024).

2. Накамото, С. (2008). Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf> (дата звернення: 17.11.2024).

3. Бауер, Л., & Назарчук, С. (2015). Блокчейн: технологія, яка змінює світ. // Комп'ютерні науки і телекомунікації. – Львів: Львівська політехніка, 2015. – С. 125-138. (дата звернення: 17.11.2024).

4. Вуд, Г., & Бутерін, В. (2014). Жовта книга Ethereum: Технічна специфікація. URL: <https://ethereum.github.io/yellowpaper/paper.pdf> (дата звернення: 17.11.2024).

5. Blockchain. Wikipedea. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Blockchain> (дата звернення: 17.11.2024).

6. Central bank digital currency. Wikipedea. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Central_bank_digital_currency (дата звернення: 17.11.2024).

7. НБУ. Про е-гривню – цифрові гроші Національного банку. URL: <https://bank.gov.ua/ua/payments/e-hryvnia> (дата звернення: 17.11.2024).

8. Державна податкова служба України. Закон України № 2888-IX: Зміни до Податкового кодексу та інших законів щодо платіжних послуг з 1 квітня 2023 року. URL: <https://zp.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/print-665371.html> (дата звернення: 17.11.2024).

Фурсова В. А.¹, Семенихіна О. А.²

¹ канд. екон. наук, доц., доцент кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування, Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», м. Харків, Україна

² здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спец. 072 Фінанси, банківська справа та страхування, Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», м. Харків, Україна

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ КРЕДИТОРСЬКОЇ ТА ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Ефективне управління кредиторською та дебіторською заборгованістю є одним із ключових аспектів забезпечення економічної безпеки підприємств. В умовах війни ці процеси ускладнюються через нестабільність економічного середовища, порушення логістичних ланцюгів та втрати контрагентів. Тому визначення проблемних питань, щодо оцінки рівня кредиторської та дебіторської заборгованості, дозволить окреслити шляхи їх подолання для збереження фінансової стійкості підприємств, що й актуалізувало тему дослідження.

Суб'єкти господарювання, які функціонують в умовах військової економіки постійно відчують її негативну дію, яка проявляється у наступному:

1. Вплив на дебіторську заборгованість: зростання неплатежів через втрату платоспроможності партнерів; складнощі у правовому регулюванні заборгованості через зміни у судовій системі; зниження активності зовнішньоекономічної діяльності;

2. Вплив на кредиторську заборгованість: відтермінування платежів постачальникам через скорочення доходів підприємств; висока залежність від імпорту в умовах девальвації гривні та перебоїв у постачанні.

В умовах війни значно ускладнюється процес оцінювання рівня дебіторської та кредиторської заборгованості суб'єктів господарювання, що деструктивно впливає на їх економічну безпеку. Серед ключових проблем, які виникають в ході оцінювання кредиторської або дебіторської заборгованості підприємства можна виділити [1-3]:

– відсутність або неповнота облікової інформації, оскільки в умовах війни підприємства часто стикаються з втратою документів або недоступністю інформаційних систем через фізичне знищення чи кіберзагрози. Це ускладнює облік та моніторинг фінансових зобов'язань;